

Älvkarleby
kommun

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Klicka eller tryck här för att ange text.

Älvkarleby
kommun

Antagen av: Kommunstyrelsen , 2020-09-09

Senast reviderad: 2020-07-28

ÄKF-nummer:

Handläggare/författare: Linda Stålberg, Ungdomscoach .

Innehåll

Inledning	1
Bakgrund.....	1
Nationella samordnaren.....	1
Lokal lägesbild	1
Åtgärder	2
Kunskap och medvetenhet	2
Samverkan och informationsutbyte.....	3
Stärka demokratin	4
Handlingsplan	4
Källor	5

Inledning

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Våldet anses vara en legitim metod för att påverka samhället och demokratiska lösningar förkastas.

De inriktningar av våldsbejakande extremism som för närvarande förekommer i det svenska samhället enligt Nationellt Centrum för Terrorhotbedömning (NCT, 2019) är:

- Högerextremism - individer eller grupper med främlingsfientlig eller vit makt-ideologi
- Vänsterextremism - individer eller grupper som kämpar mot upplevd fascism eller förtryck
- Islamistisk extremism - individer och grupper som förespråkar en våldsbejakande ideologi, enligt vilken terrorattentat mot mål i västvärlden anses legitima

Våldsbejakande extremism hotar samhällets struktur, styrelseskick, politiska företrädare och medborgares demokratiska rättigheter och måste aktivt förebyggas.

Syftet med handlingsplanen som följer är att i tidigast möjliga skede förebygga och motverka våldsbejakande extremism och dess följder genom att:

- Stärka demokratin genom olika åtgärder
- Motverka att personer ansluter sig till våldsbejakande extremism
- Underlätta utträde från våldsbejakande extremism

Bakgrund

Nationella samordnaren

Nationella samordnaren (2017) för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism har tagit fram en strategi som utgår från att varje kommun ska ta fram en *lokal lägesbild* över den egna situationen med våldsbejakande extremism. Utifrån den lokala lägesbilden formuleras sedan en *handlingsplan*. I strategin ingår också att kommunen ska ha en kontaktperson eller samordnare som är sammanhållande i arbetet mot våldsbejakande extremism.

I Älvkarleby kommun har ingen samordnare eller kontaktperson utsetts, men avdelningen för Näringsliv, Arbetsmarknad och Integration (NAI) har fått ansvaret att ta fram en handlingsplan. En förutsättning för att handlingsplanen ska kunna genomföras och följas upp på ett tillfredsställande sätt är att kommunen tillsätter eller utser en person som fortsättningsvis kan samordna arbetet mot våldsbejakande extremism.

Lokal lägesbild

En lokal lägesbild skapar samsyn kring problembild, vilka risker som finns och vad som bedöms skyddsvärt. Ett arbete med att ta fram en lokal lägesbild har påbörjats utifrån samtal

med polis och socialtjänst. Lägesbilden behöver kompletteras med information från skola, Älvkarleby hus, civilsamhället, sociala medier och eventuellt andra aktörer som kan ha kännedom om extremistiska miljöer eller tecken på radikaliseringsprocesser. Nationella samordnaren (2017) har tagit fram rekommendationer för hur kommuner kan arbeta med dessa lägesbilder som kan vara ett stöd i det fortsatta arbetet. Utifrån rådande lägesbild bör handlingsplanen kontinuerligt uppdateras.

Lägesbilden, så som den företer sig i dagsläget, är att det inte finns några extremistiska miljöer eller grupper som har fäste i Älvkarleby kommun. Risken att våldsbejakande extremism i Älvkarleby kommun skulle leda till skador är mycket liten. Det kan ändå finnas skäl att vidta demokratistärkande åtgärder för att problem inte ska uppstå i framtiden.

Lägesbilden är inte heller konstant och kan komma att förändras, varav det bör finnas kunskap om hur kommunen bör agera i sådana lägen. Exakt vad kommunen ska göra i ett förändrat läge måste dock alltid bygga på den aktuella situationen och efterföljande riskanalys. Åtgärderna som föreslås nedan kommer därför syfta till att bygga upp relevant nätverk och struktur inom kommunen som underlättar upptäckt av skiftningar i t.ex. det politiska klimatet, riskanalys och samverkan vid behov.

Värt att beakta är att Nationella samordnarens rekommendationer för hur kommuner bör arbeta med frågan delvis har kritiserats av Sveriges kommuner och regioner (SKR). SKR (2017) ifrågasätter bland annat forskningsstödet samt nödvändigheten för kommuner som inte belastas med extremistiska miljöer att ta fram en handlingsplan. Mot bakgrund av att det saknas forskning som tydligt pekar på vad kommuner bör eller inte bör göra så måste alla typer av åtgärder vidtas med viss försiktighet.

Åtgärder

Kunskap och medvetenhet

Som nämnt är inte våldsbejakande extremism ett större problem i Älvkarleby kommun i dagsläget. För att kunna upptäcka och hantera eventuellt framtida problem krävs dock en större kunskap och medvetenhet om våldsbejakande extremism hos första linjens personal. Kunskapshöjande insatser bör genomföras för första linjens personal en gång per år i syfte att:

- skapa medvetenhet om våldsbejakande extremism och ge kunskap om hur tecken på radikaliseringsprocesser kan yttra sig
- tydliggöra handlingskedja och ansvarsområden
- ge kunskap om var personal kan vända sig för att få stöd (t.ex. Lokala- och Nationella samordnaren eller Röda Korsets stödlinje)

Genom en ökad kunskap hos första linjens personal kring vad våldsbejakande extremism är och hur en radikaliseringsprocess ser ut så ökar chanserna att skola och socialtjänst dels upptäcker individer som är på väg att bli eller redan är radikaliserade och vidtar adekvata

åtgärder. I många andra kommuners handlingsplaner framgår förslag på handlingskedjor där lokala samordnaren mottar misstankar och sedan vidarebefordrar till polisen. Som SKR (2017) lyfter i sin forskningsrapport så finns det skäl att vara mycket kritisk mot kommunala handlingskedjor av den typen. Det första problemet är att det saknas empirisk forskning som stödjer att man kan predicera vem som i framtiden kommer bli terrorist via icke-brottsliga signaler, tecken eller beteenden. Det andra problemet är att en sådan handlingskedja kan potentiellt kan utgöra brott mot sekretesslagstiftningen och i vissa fall vara problematisk i förhållande till yttrandefriheten. Det finns redan en traditionell handlingskedja som bör kunna appliceras även i det här fallet, att skolan och dess yrkesgrupper arbetar för att främja och stärka demokratin, socialtjänsten utreder och behandlar individer i psykosocial ohälsa och Polisen lagför eventuella brott (Helmius, 2016).

Om exempelvis en lärare har skäl att tro att en ungdom riskerar att fara illa via deltagande i extremistiska miljöer, ska läraren enligt anmälningsplikten uppmärksamma socialtjänsten på detta. En utredning kan därefter visa på om individen bör underställas insats eller bistånd via SoL eller eventuellt LVU (Socialstyrelsen, 2016). Först om det rör sig om misstänkt brottslig aktivitet ska Polisen involveras. Det är också viktigt att komma ihåg att Säkerhetspolisen ansvarar för att följa individer som återvänder från t.ex. Daesh eller riskerar att radikaliserar.

Kunskapshöjande åtgärder i form av t.ex. en årlig föreläsning eller seminarium bör således fokusera på, gällande åtgärder vid ”upptäckt” eller misstanke om extremism, förtydliga redan befintlig handlingskedja och i vilka lägen det är aktuellt att kontakta polisen.

Samverkan och informationsutbyte

För att kommunen ska kunna bidra till att förebygga etablering av extremistiska miljöer så måste kommunen arbeta utifrån en så korrekt lägesbild som möjligt, och snabbt uppdatera handlingsplanen vid ett förändrat läge. Börjar t.ex. högerextremistiska åsikter förekomma frekvent på kommunens digitala plattformar så kan det vara lämpligt att kommunen utformar en strategi för att bemöta dessa på ett adekvat sätt och uppdaterar handlingsplanen. För att snabbt få kännedom om sådana ”tecken” bör utbyte av information mellan relevanta aktörer ske på regelbunden basis och koordineras av den lokala samordnaren som ansvarar för handlingsplanen.

Kommunen har idag inget etablerat nätverk eller arbetsgrupp (internt eller externt) som aktivt behandlar frågan om våldsbejakande extremism. Ett nätverk med personer som representerar olika verksamheter behövs för att skapa och upprätthålla en lokal lägesbild samt för att underlätta samverkan vid behov. Det finns lokala forum i kommunen med olika representanter från myndigheter, kommun och civilsamhälle som träffas en gång i månaden där frågor kring brottslighet och oro lyfts, men sällan våldsbejakande extremism. Detta forum skulle också kunna nyttjas för att skapa en lägesbild för våldsbejakande extremism och något som utsedd samordnare lämpligen bör delta i för att sätta frågan på agendan. Extern expertis inom polisen eller CVE (Centrum mot Våldsbejakande Extremism) bör rådfrågas innan kommunen vidtar större åtgärder vid ett förändrat läge.

Stärka demokratin

Enligt Nationella Samordnaren (2017) finns vid sidan av ett allmänt demokratifrämjande arbete finns behov av särskilda insatser för att stärka demokratin mot våldsbejakande extremism. Det handlar om att förebygga diskriminering och rasism som kan utgöra en grogrund för att ansluta sig till våldsbejakande extremism. Demokratistärkande insatser tar också sikte på att motverka de ideologiska, politiska och religiösa föreställningar som legitimerar våld som politisk metod för att förändra samhället. Det civila samhällets organisationer och trossamfund kan bidra till tillhörighet samt meningsfullhet, och erbjuder ett socialt sammanhang som kan minska benägenheten för individer att träda in i våldsbejakande extremism.

Mycket av det som nämns ovan finns redan i kommunen eller sker inom ordinarie verksamheter som skolan. När lägesbilden i kommunen är mer komplett bör lokala samordnaren tillsammans med relevanta aktörer se över om det finns behov av mer riktade insatser som kan stärka demokratin ytterligare.

Handlingsplan

AKTIVITET/ ÅTGÄRD	ANSVARIG	SAMARBETSPARTNERS	TIDSPLAN	UPPFÖLJNING
Utse en lokal samordnare för förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism	Kommundirektör		2021-01-01	2021-06-30
Uppdatera lokal lägesbild genom fördjupad kartläggning och riskanalys samt systematisera arbetet med att ta fram lokal lägesbild	Lokal samordnare	Polis Socialtjänst Skola Idrottsföreningar Älvkarleby Hus CVE	Sker under 2021	2022-03-31
Publicera information på kommunens hemsida och intranät om vad våldsbejakande extremism är och var personer med frågor/oro kan vända sig	Kommunikation med hjälp av lokal samordnare	CVE Röda Korsets stödlinje Polisen	Sker under 2022	2022-06-30
Kunskaphöjande åtgärder för första linjens personal i kommunen	Lokal samordnare	Skolan Socialtjänsten	Sker tidigast under 2022	
Förbättra informationsdelning internt och externt	Lokal samordnare	Örat mot marken KS Kommunpolis Socialtjänst Skola Gävle kommuns lokala samordnare	2021	Kontinuerligt av samordnaren

		Medborgarservice		
Se över om det finns anledning att stärka skolornas arbete med demokratifrågor eller andra riktade demokratistärkande åtgärder	Skolchef	Lokala samordnaren	Dialog förs löpande	

Källor

Helmius, I. (2016). Uppdrag att till Skolverket avge rättsutlåtande om skolans ansvar att upptäcka och förhindra att elever dras till våldsbejakande extremism. Uppsala: Juridiska institutionen, Uppsala universitet

Nationella samordnaren. (2017).Handledning och rekommendationer för att ta fram lokal lägesbild och handlingsplan. Tillgänglig: <http://www.samordnarenmotextremism.se/wp-content/uploads/2016/11/NationellaSamordnaren-Folder-maj-2017-orginal.pdf>

NCT. (2019). Helårsbedömning 2019 – sammanfattning. Tillgänglig: <https://www.sakerhetspolisen.se/download/18.6af3d1c916687131f1fba2/1553223698807/NCT-Helarsbedomning-2019.pdf>

SKL. (2017). Från ord till handlingsplan - En rapport om kommunala handlingsplaner mot våldsbejakande extremism Tillgänglig: https://webbutik.skl.se/shop?funk=visa_artikel&artnr=7585-580-6

Socialstyrelsen. (2016). Våldsbejakande extremism – stöd för socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna. Stockholm: Socialstyrelsen.